

אשר פדית גויים ואלהיו

וּמִי כְעֶמְךָ כִּי־שָׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר הִלְכּוּ אֱלֹהִים לְפָדוֹת לּוֹ לְעַם וְלָשׁוּם לּוֹ שֵׁם וְלַעֲשׂוֹת לָכֶם הַגְּדוּלָה וְנִרְאוֹת
לְאַרְצָךָ מִפְּנֵי עֶמְךָ אֲשֶׁר פָּדִיתָ לָךְ מִמִּצְרַיִם גּוֹיִם וְאֱלֹהֵי: (שמואל ב ז כג).¹

פרשני המקרא על הפסוק

רש"י:

אשר הלכו אלהים - משה ואהרן, שנאמר: נתתיך אלהים לפרעה (שמות ז א). לפדות לו לעם - כך אמרו השלוחים
לישראל הקב"ה שלחנו לפדות לו לעם ולשום לו שם ולעשות לכם הגדולה.²

רד"ק:

גויים ואלהיו - פי' מגויים ומאלהיו ומ"ם ממצרים משמשת במקום שנים ושלושה. או פירוש והכית גויים ואלהיו,
כמו שכתוב ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים. או פירוש גויים על ישראל, כלומר, אשר פדית ממצרים גויים
וזקיניו וגדוליו ואמר גויים בלשון רבים כלומר משפחות ישראל.³
ויונתן לא תרגם גויים ואלהיו ואפשר שהיה דעתו כדעת מקצת רבותינו ז"ל שפירשו ואלהיו על השם יתברך, על
דרך בכל צרתם לו צר. ואמרו: גויים ואלהיו - כביכול שהוא פדוי עמהם מפני זה לא תרגמו.⁴

שמות רבה טו ה⁵

אמר ר' שמעון בן לקיש: גדולה חיבתם של ישראל שנגלה הקב"ה במקום עבודה זרה ובמקום טינופת ובמקום
טומאה בשביל לגאלם.⁶ משל לכהן שנפלה תרומתו לבית הקברות. אמר: מה אעשה? לטמא את עצמי אי אפשר
ולחניח תרומתי אי אפשר. מוטב לי לטמא את עצמי פעם אחת וחוזר ומטהר ולא אאבד את תרומתי.⁷ כך ישראל
הם תרומתו של הקב"ה ... היו בין הקברות ... אמר הקב"ה: היאך אני גואלם? להניחם אי אפשר, מוטב לירד

¹ פסוק מתוך תפילת דוד לפני ארון הברית השוכן באוהל זמני (שבנה לו דוד לאחר שהעלה אותו מבית עובד אדום, הפטרת פרשת
שמיני הקרובה), תפילה שנאמרה לאחר שהקב"ה מודיעו, באמצעות נתן הנביא, שלא הוא אשר יבנה את בית המקדש, אלא (שלמה)
בנו: "כי ימלאו ימיו ושכבת את אבתיך והקימתי את זרעך אחריך ... והקימתי את ממלכתו: הוא יבנה בית לשמי וננתי את כסא
ממלכתו ... אני אהיה לו לאב והוא יהיה לי לבן". ראה תפילה פיוטית זו המתחילה במילים: "מי אנכי ה' אלהים ומי בתי כי הביאתני
עד הים: ותקטן עוד זאת בעיניך ... וזאת תורת האדם ... ומה יוסיף דוד עוד לדבר אליך וכו'". השווה תפילה זו, וכל העניין, עם
המקבילה בספר דברי הימים א פרק יז. והפסוק שלנו מתאר את יציאת מצרים כחלק מסקירה היסטורית שדוד עורך שם בתפילתו
והוא בסיס חשוב לדברינו להלן. השווה עם הפסוק המקביל בדברי הימים (שם יז): "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ אשר הלך
האלהים לפדות לו עם לשום לך שם גדלות ונראות לגרש מפני עמך אשר פדית ממצרים גויים". ושם אין "אלהיו".

² אלהים עפ"י רש"י הוא לשון חול ומשמעותו היא שלטון וגדולה, כמו גם אח"כ בתורה במשמעות של בית דין. גם "אלוהיו" שבפסוק
משמע שהוא לשון חול למרות שהפסוק אומר: "ולשום לו שם". הדגש הוא "ולעשות לכם הגדולה". ראה דברינו [נתתיך אלהים](#)
[לפרעה](#) בפרשת וארא.

³ עד כאן פירוש קלאסי של פרשני המקרא, ראה באופן דומה גם מצודות. וראה עוד פירוש דעת מקרא על הפסוק שמצד אחד מביא
את הפרשנים הקלאסיים ומצד שני מצייע שלפחות החצי השני של הפסוק מדבר כבר על הכניסה לארץ "לארצך - בארצך" ולפיכך
"גויים ואלוהיו" הם שבעת עממי כנען, לא מצרים, לא עם ישראל ובוודאי שאלהיו אינו שם קדושה: "לארצך - בארצך, כמו: לכל
דרכי משכיל=בכל דרכי ... לגרש מפני עמך אשר פדית לך ממצרים גויים ואלהיו ... כלומר: גויי כנען ואלהיהם ... כל גוי וגוי משבעת
עממי כנען ואלהיו. פירוש אחר: גויים אלה שבטי ישראל. ואלהיו-זה משה: ראה נתתיך אלהים לפרעה".

⁴ כאן מקדים לנו רד"ק שהכיר את המדרשים שלהלן את "הסוד הגדול" ואת ההפתעה ששמרנו להמשך.

⁵ נניח לפי שעה את פרשני המקרא ונפנה למדרש. בשביל מי נגלה הקב"ה במצרים? שואל מדרש שמות רבה בפרשה טו ונותן מספר
תשובות. וכבר נדרשנו במקצת לנושא זה בדברינו בשביל [מי נגלה הקב"ה במצרים](#) וכן דברינו [לי ולכם היא הגאולה](#), שניהם בפרשת
בא, הפעם נרחיב ונתמקד באחת מהתשובות שנתנו שם.

⁶ ראה הדימוי של ר' חנינא מספר שורות קודם באותו מדרש: "אמר הקב"ה: כתוב בתורה: בחוץ תעמוד והאיש אשר אתה נושה בו
יוציא אליך את העבוט החוצה (דברים כד יא), אף אני אעשה כך: בארץ מצרים ולא במצרים. וכן אמר משה: כצאתי את העיר אפרוש
כפי את ה': (שמות ט כט)". הקב"ה יורד למצרים לגאול את ישראל, אבל שומר על מרחק. עומד מחוץ לארץ מצרים, בריחוק ממקום
גילולים ועבודה זרה ושמה גם מבני ישראל עצמם שנטמאו בגילולי מצרים ואילולי ההבטחה לאבות לא היו נגאלים. (וכבר הרחיבו
מדרשים ופרשנים על מצוות קידוש החודש שנתנה דווקא במצרים כאשר בהמשך קידוש החודש וחישוב לוח השנה יכולים להיעשות
רק בארץ ישראל, ראה דברינו [החודש הזה לכם](#) בשבת החודש). ריש לקיש יוצא בכל עוז כנגד שיטת ר' חנינא.

⁷ לאדם (לכהן) יש אפשרות להיטהר, אבל אוכל שנטמא אין לו תקנה. והנמשל ברור. אלא שמדרש זה הוא לכאורה נגד ההלכה וצריך
להבין כיצד יכול דרשן באגדה לומר רעיון שאינו עפ"י ההלכה, מה גם שמדובר בריש לקיש שידין רב לו בשני העולמות. ואולי מדובר
רק בטומאה דרבנן כמאמר ר' צדוק: "מדלגים היינו על גבי ארונות של מתים לקראת מלכי ישראל" (ברכות יט ע"ב), או כהלכה:
"מנפח אדם בית הפרס והולך" (ברכות יט ע"ב, ראה שם: "בא בטהורה - באין עמו בטהורה, בא בטמאה - באין עמו בטמאה, משום
כבודו). ואולי ניתן גם לומר שברגע שהקב"ה ירד למצרים היא נעשתה כמו בית הפרס שנידש או נחרש (עירובין ל ע"ב, פסחים צב
ע"ב, מועד קטן ל ע"ב) ובטלה הימנו הטומאה. ונשאיר את הנושא לחכמים ובקיאים מאתנו בהלכה ונשמח לקבל תגובות משואבי
המים.

מכילתא דרבי ישמעאל בא - מסכתא דפסחא פרשה יד¹⁶

וכן אתה מוצא כל זמן שישראל משועבדין כביכול שכינה משועבדת עמהם, שנאמר: "ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר" (שמות כד י). וכשנגאלו מה הוא אומר? "וכעצם השמים לטוהר".¹⁷ ונאמר: "בכל צרתם לו צר" (ישעיה סג ט). אין לי אלא צרת ציבור, צרת יחיד מנין? תלמוד לומר: "יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה" (תהלים צא טו).... ואומר: "מפני עמך אשר פדית לך ממצרים גוי ואלהיו" (שמואל ב ז כג).¹⁸ ר' אליעזר אומר: עבודה זרה עברה עם ישראל בים, שנאמר: "ועבר בים צרה והכה בים גלים" (זכריה י יא), ואי זה זה? זה צלמו של מיכה.¹⁹ ר' עקיבא אומר: אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמר, כביכול אמרו ישראל לפני הקב"ה: עצמך פדית.²⁰

וכן אתה מוצא בכל מקום שגלו ישראל כביכול גלתה שכינה עמהם.²¹ גלו למצרים שכינה עמהם... גלו לבבל שכינה עמהם... גלו לאדום שכינה עמהם... וכשעתידין לחזור כביכול שכינה חוזרת עמהן... "אתי מלבנון כלה", כביכול אני ואת מלבנון גלינו - אני ואת מלבנון עולים.²²

שמות רבה טו יב - לי ולכם

"החודש הזה לכם" - ר' מאיר אומר: לי ולכם היא הגאולה,²³ כביכול אני נפדה עמכם, שנאמר: "אשר פדית ממצרים גויים ואלהיו" (שמואל ב ז כג).²⁴ וקבעו החודש הזה לי ולכם שאני רואה דם הפסח ומכפר עליכם.²⁵

שמות רבה פרשה טו סימן טז

¹⁶ מקבילה לדרשה זו, מילה במילה, נמצאת בספרי במדבר פרשת בהעלותך פיסקא פד, אך בלשון שונה בספרי זוטא במדבר פרק י. ומשם התגלגלה גם לירושלמי מסכת סוכה פרק ד הלכה ג, לשמות רבה כד א ולקהלת רבה ז ב.

¹⁷ ראה פירושו רש"י על הפסוק: "כמעשה לבנת הספיר - היא הייתה לפניו בשעת השעבוד לזכור צרתן של ישראל שהיו משועבדים במעשה לבנים. וכעצם השמים לטוהר - משנגאלו, היה אור וחדווה לפניו". וכבר הארכנו לדון בנושא זה בדברינו [לבנת הספיר](#) בפרשת משפטים.

¹⁸ גאולת הקב"ה היא בעצם הזדהותו עם צערם של ישראל וצריך להדגיש את ה"כביכול". גוי - עם ישראל, אלהיו - הקב"ה שכביכול גלה עמם. אבל הכנסת הפסוק שלנו לדרשה מעוררת דרשות נוספות, שמיד נראה, ייקחו אותנו צעד נוסף. אגב, שים לב שבנוסח המכילתא וכן הוא במקבילה בספרי במדבר פד ובספרי זוטא (ראה הערה 16), הפסוק הוא: "גוי ואלהיו" בלשון יחיד ואיננו יודעים אם זה עניין מובהק, נוסחאות שונות בפסוק עצמו שגרמו לדרשות שונות, או שיבושי מעתיקים ומלבה"דים.

¹⁹ כיון שנדרשנו לפסוק שלנו, שתי דרשות קיצוניות לפנינו. האחת, ש"גויים ואלהיו" היא עבודה זרה שהיו ישראל שטופים בה במצרים ויצאו איתה! ראה גם שמות רבה כד א: "אמר ר' יהודה ב"ר אלעאי: לא דיים שעבר עמהם צלמו של מיכה אלא שהיו מקישיין כלפי מעלה דברים שנאמר: (שמואל ב ז) אשר פדית לך ממצרים גויים ואלהיו". ומשם הדרך קצרה לחטא העגל ולומר גם עליו: "אשר פדית". ופסל מיכה שעבר עמם בים הוא נושא נכבד שנגענו בו במקצת בדברינו [וימרו על ים סוף](#) בפרשת בשלח. והדברים עתיקים.

²⁰ הקיצון השני, הוא דרשת ר' עקיבא על הקב"ה שכביכול נפדה בעצמו ביציאת מצרים, עד ש'אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאמר' (ראה גיליון מיוחד שהקדשנו לנושא [אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומר](#) במיוחדים). וכן הוא בקהלת רבה ז ב, הפעם בוויכוח עם עמיתו, ר' יוסי הגלילי: "אשר הלכו אלהים לפדות לו לעם ולשום לו שם, אמר ר' יוסי הגלילי: אומה ואלהיה. אמר לו ר' עקיבא: עשית קודש חול, אמרו ישראל לפני הקב"ה: כביכול עצמך פדית". אך ממקורות אחרים נראה כאילו ר' עקיבא ריכך דרשה זו ואולי אפילו חזר בו ממש. ראה ספרי זוטא פרק י: "ר' אליעזר בן יעקב אומר: מלמד שעברה עמהן ע"ז בים. אמר לו ר' ע: חס ושלום! לא עברה עמהם ע"ז בים. אלא כך אמר להם: כדרך שהייתם משועבדים, כביכול השעבוד לפני. וכן הוא אומר: כי הנוגע בכם נגע בבבת עינך". ובשמות רבה פרשה מב, שם רבי עקיבא דברים קשים בניהם של בני ישראל בחטא העגל, בדיקוק על בסיס הפסוק שלנו: "המה דברו עלי כזבים. ומה כזבים דברו על הקב"ה? דרש רבי עקיבא: אמרו: וכי עמנו היה עסוק? עם עצמו היה עסוק! לעצמו פדה ולא פדה אותנו, שנאמר: "מפני עמך אשר פדית ממצרים גוי ואלהיו". האם חזר בו ר' עקיבא? האם אפשר להכיל את כל הדרשות האלה גם יחד? הקב"ה אכן נפדה והם העלילו עלילות והפכו את הקודש חול.

²¹ ראה כדוגמה נוספת הדרשה במדרש תהלים (בובר) מזמור יא, על הפסוק: "איך תאמרו לנפשי נודי הרקם צפור" כתוב "נודו" וקוראים: "נודי": "בשעה שגלו ישראל היו אומות העולם אומרים להגלותן ממקומן. אמרו: כנוד נודו הרב ותלמידו, נודו כתיב נודי קרי, כלפי מעלה וכלפי מטה אמרו, כלפי מעלה כצפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקומו (משלי כז ח), ואין איש אלא הקדוש ברוך הוא, שנאמר ה' איש מלחמה (שמות טו ג)".

²² כאן הוא חוזר לדרשה של "בכל צרתם לו צר" ולמוטיב של הזדהות השכינה עם צערם וסבלותם של ישראל. ראה המבנה הקלאסי של הדרשה, אשר פותח ומסיים בנושא "כללי ונאה" ובתווך דבריהם הסוערים של ר' אליעזר ור' עקיבא. מי שהקשיב לכל הדרשה הרוויח ומי ששמע רק תחילתה וסופה, אולי לא הפסיד...

²³ ראה דברים רבה (ליברמן) פרשת נצבים: "וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות" - אם שמרתם את התורה לא על עצמכם בלבד אתם עושיין צדקה אלא עלי ועל עצמכם - לי ולכם". הפדות ממצרים כמו שמירת התורה הם "גאולה הדדית" של אלהים ואדם.

²⁴ ר' מאיר, תלמידו של ר' עקיבא, חוזר ומאושש את דרשת רבו: "גויים" הוא עם ישראל בלשון רבים ו"אלהיו" הוא לשון קודש - הקב"ה עצמו נפדה ביציאת מצרים. מגאולה למען ישראל, למען משה, למען האבות, "למען עצמו" של הזדהות, הגענו לגאולת הקב"ה עצמו הוא ובעצם לגאולה משותפת: "לי ולכם היא הגאולה". ר' מאיר כר' עקיבא לא חוסך גם הוא את שבטו מבני ישראל (ראה במדבר רבה ז ד על הפסוק: "ויפתוהו בניהם"), אך הוא יכול להכיל את כל השיטות: ר' אליעזר, ר' יוסי הגלילי, פדה את עצמו יחד עם חטא העגל. כביכול אין לקב"ה ברירה אלא לגאול את עם ישראל, לספוג את עלבונות עם ישראל וחטאיו ולהמשיך בתהליך, משום שזו גאולתו שלו. אך עדיין צריכים אנו להבין מאי האי? מה פירוש שהקב"ה עצמו נפדה במצרים? מה "הנקודה" כאן?

²⁵ ובשמות רבה טו ה לעיל ראינו שהאדם גם מכפר על הקב"ה: "וכשהוציאם קרא לאהרן, אמר לו: טהר אותי, שנאמר: וכפר את מקדש הקודש, וכפר על הקודש מטומאות בני ישראל". הגאולה, התורה והכפרה הם הדדיים בין האדם וקונו.

דבר אחר: ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר - מה הקב"ה עושה במצרים? בשביל ישראל.²⁶ אמר ר' יצחק נפחא: משל למטרונה שהיתה מקטרגת למלך, נתנה בפילקי והלך לו.²⁷ היה עמה המלך בפילקי. אמרו לו: מה איכפת לך? אמר להם: כל הימים שאני עמה, אינה נוטלת שם רע. כך נשתעבדו ישראל במצרים וגלה הקב"ה כביכול עמהם שנאמר: "אנכי ארד עמך מצרימה" (בראשית מו ז).²⁸ וכן בבבל שנאמר: "למענכם שלחתי בבלה" (ישעיה מג יד); וכן במדי ... ביון היה הקב"ה עמהם ... אמרו לו להקב"ה: כל כך למה? אמר להם כל הימים שאני עמהם, אין נוטלין שם רע ...²⁹

א"ר שמואל בר נחמן: משל לעשיר שיצא בשעת הקיץ. היו אנשים אומרים: בגורן הוא. מה עשה? נכנס ובידו פֶּרְפִיל של ענבים, כדי שידעו הכל שבא מן הכרם.³⁰ כך העובדי כוכבים אמרו להם לישראל: היכן אלהיכם? שנאמר: "אי אלהימו?" (דברים לב לו).³¹

ויקרא רבה פרשה ט סימן ג

"אראנו ביטע אלהים" - א"ר אבהו: זה אחד מן המקראות שישועתם של ישראל היא ישועתו של הקב"ה: "ולכה לישועתה לנו" (תהלים פ ג).³²

שבת שלום

ושירת שיר השירים

בחג חירות שמח וכשר

מחלקי המים

²⁶ חזרנו לכאורה למוטיב "בשביל ישראל", אבל מדרש זה הכיר את המכילתא לעיל ואולי ייתן לנו תשובה על: מאי האי?
²⁷ פילקי הוא בית משמר (ביוונית). המלך שם את המטרונה בבית הסוהר, אך מיד משנה דעתו ומצטרף אליה, או שומר מקרוב.
²⁸ וסוף הפסוק: "ואנכי אעלך גם עלה". וזה המוטיב הקודם "בשביל האבות" ושמירת ההבטחה, אך כאן המוטיב הוא "בכל צרתם לו צר", שכבר ראינו לעיל.
²⁹ השכינה גולה עם עם ישראל על מנת למנוע ממנו שם רע, אבל לגויים יש את השיפוט שלהם. ראה דברי יחזקאל לו כ: "וַיָּבֹאוּ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁם וַיְחַלְלוּ אֶת שֵׁם קִדְשִׁי בְּאֶמְרֵי לֵהֶם עִם ה' אֱלֹהֵי וּמְאָרְצוֹ וְצִאוּ, עַד שִׁישׁ צוּרְךָ בְּגֵאוֹלָה שֶׁתִּמְנַע מִשֶּׁךְ חִילוֹל ה': וְאֶחָמֵל עַל שֵׁם קִדְשִׁי אֲשֶׁר חִלְלוּהוּ בְּיַד יִשְׂרָאֵל בְּגוֹיִם אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁמָּה".
³⁰ המשל על העשיר לא כ"כ ברור ואפשר שהגיע לידונו חסר. עכ"פ, הציבור היה סבור שהוא נמצא בגורן (ראה בעז במגילת רות), והוא מפתיע אותם כשהוא בכרם.
³¹ תשובת המדרש שם לגויים המנאצים, במקביל לאשכול הענבים במשל, שמיצו מושווה לדם במקומות רבים, היא: "מה הקב"ה עתיד לעשות לה? (דברים לב) אשכיר חצי מדם, ולא זאת בלבד אלא שעתיד לדרכן שנאמר (ישעיה סג) פורה דרכתי לבדי". אבל אותנו מעניין דווקא הקטע שעובדי הכוכבים מקנתרים את ישראל ואומרים: "אי אלוהימו"? שהוא המפתח להבנת משמעות פדות הקב"ה במצרים - חילול ה'. ועל כך רבו הפסוקים והמדרשים ולא נוכל להביא את כולם. משה אומר: "למה יאמרו מצרים לאמר בְּרָעָה הוֹצִיאָם לְהָרָג אֹתָם בְּהָרִים וּלְכַלְתָּם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה" (שמות לב יב), וכן: "מבִּלְתִּי יִכְלַת ה' להביא אֶת הָעָם הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בְּמִדְבָּר" (במדבר יד טז). ובמדרש: "אמר משה לפני הקב"ה: ריבונו של עולם, עכשיו יאמרו אומות העולם: תשש כחו כנקבה ואינו יכול להציל" (ברכות לב ע"א). ויהושע אומר לאחר מפלת העי: "וַיִּשְׁמְעוּ הַכְּנַעֲנִי וְכָל יִשְׂרָאֵל הָאָרֶץ וְנִסְבוּ עֲלֵינוּ וְהִקְרִיתוּ אֶת שְׁמֵנוּ מִן הָאָרֶץ וְמָה תַעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל" (יהושע ז ט). ורש"י שם מפרש: "ומה תעשה לשם גבורתך שיצא כבר ועתה יאמרו תשש כוחו". ויאל זועק על מכת הארבה: "חֹסֶה ה' עַל עַמּוֹ וְאֵל תַּתֵּן נִחְלָתְךָ לְחַרְפָּה לְמִשְׁלַב בָּם גּוֹיִם לְמָה יֵאמְרוּ בְּעַמִּים אֵיךְ אֶלְהֵיהֶם" (יואל ב יז). ובעל ספר תהלים מיצר על נאוץ שם ה': "זָכַר זֹאת אוֹיֵב חֲרָף ה' וְעַם נָבָל נֶאֱצַו שְׁמֶךָ" (תהלים עד י) ומיחל לתשועה בשל כבוד ה': "עֲזָרְנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ עַל דָּבָר קְבוֹד שְׁמֶךָ" (שם עט ט). מעורבות הקב"ה בגאולה, אינה רק כהזדהות המלך עם המטרונה, אלא כהעשיר שיוצא מהכרם. חילול שם ה' הוא "בעיה של" (גם אם ישראל אשמים) ולפיכך הגאולה היא, כביכול עבדו, וגאולת פדות שמו המחולל לא כביכול אלא ממש. ראה תנחומא (בובר) אחרי מות יג: "וישע ה' ביום ההוא (שמות יד ל) - ויִּשְׁעַ כְּתִיב. הַקֶּבֶה נושע על ים סוף כאשר ראו סופית את קבורתו ונקמתו במצרים, שם חולל שמו.
³² כישועת מצרים, כך גם הישועה לעתיד לבוא, אינה רק ישועתם של ישראל, אבל כביכול של הקב"ה, שהוא עצמו נושע ונגאל. ראה הדרשה בויקרא רבה שם (עליה הארכנו לדרוש בדברינו [ושם דרך אראנו ביטע אלהים](#), בפרשת צו): ושם דרך - מי ששם את דרכו כיאות, אראנו ביטע אלהים - הוא יזכה לראות ביטעו של אלהים עצמו. לא (רק) ביטע שאלהים יעשה, אלא בגאולת הקב"ה כביכול בעצמו. ראה גם מדרש תנחומא פרשת אחרי מות סימן יב: "אמר רבי אבהו: כל ישועה שבאה לישראל, היא של הקב"ה, שנאמר (תהלים צא) עמו אנכי בצרה וגו'. ואראהו בישועתי, אמרו ישראל: רבש"ע הואיל ואמרת עמו אנכי בצרה הושיעה ימינך וענני (תהלים ס) שאם אתה עונה אותנו הישועה שלך היא שנאמר (תהלים פ ג) ולכה לישועתה לנו, שלא תהא הימין לאחור". גאולת הקב"ה היא קידוש ה' שחייב לבוא לאחר חילול ה' הנורא. ומה שהיה נכון ביציאת מצרים ויקרה בגאולה השלימה, אירע גם בימינו. ראה דברי הרב עמיטל ז"ל [בשיחת יום העצמאות תשס"ב](#), "שובנו אלהי ישענו", ישיבת הר ציון, אלון שבות: "בעקבות השואה לא נותרה שום סיבה בעולם לדחות את גילוי קידוש השם בעולם על-ידי כיון מדינת ישראל. לאחר חילול השם הגדול של השואה נדרשה תשובה היסטורית של קידוש השם. תקומת המדינה וניצחונותיה במלחמות ישראל מול צבאות ארצות ערב שקמו עליה, היוו תשובה של קידוש השם". ראה עניין זה גם בספרו של [משה מיה: עולם בניו חרב ובנוי, הוצאת תבונות, תשס"ב](#), עמודים 72-88, 73.